

KICHIK BIZNESNING RAQAMLI RIVOJLANISHINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Ozodov Feruz

Qarshi Davlat Universiteti Iqtisodiyot kafedrası

Annotatsiya: *Mazkur maqolada kichik biznes subyektlarining raqamli rivojlanishini samarali boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish, boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish hamda innovatsion boshqaruv usullarini joriy etishning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, raqamli transformatsiya jarayonida uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlash, iqtisodiy samaradorlikni oshirish hamda mamlakat iqtisodiyotining raqamli taraqqiyotiga xizmat qiluvchi boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *kichik biznes, raqamli iqtisodiyot, raqamli transformatsiya, boshqaruv mexanizmi, innovatsiya, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, elektron tijorat, raqobatbardoshlik, iqtisodiy rivojlanish, raqamlashtirish.*

Bugungi kunda dunyo iqtisodiyotida kechayotgan globallashtirish jarayonlari va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi barcha iqtisodiy tarmoqlarda tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyotning shakllanishi biznes yuritish usullarini yangilash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish hamda xizmatlar sifatini yaxshilash uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Ushbu jarayonda kichik biznes subyektlari iqtisodiyotning eng muhim tarkibiy qismi sifatida mamlakat yalpi ichki mahsulotini ko'paytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholi daromadlarini oshirishda muhim o'rin egallaydi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali kichik biznes korxonalari xarajatlarni qisqartirish, mijozlar bilan

munosabatlarni mustahkamlash, elektron savdo maydonlariga chiqish hamda ichki boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya korxonalardan zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini qo'llashni, malakali kadrlarni tayyorlashni hamda axborot xavfsizligini ta'minlashni talab etadi. Shuning uchun kichik biznesning raqamli rivojlanishini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish bugungi kunning dolzarb ilmiy va amaliy masalalaridan biri hisoblanadi.

Kichik biznesning raqamli rivojlanishi korxonalarning ishlab chiqarish, moliyaviy boshqaruv, marketing va xizmat ko'rsatish jarayonlariga zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali amalga oshiriladi. Raqamli boshqaruv mexanizmlarining asosiy maqsadi biznes jarayonlarini soddalashtirish, tezkor qarorlar qabul qilish, resurslardan oqilona foydalanish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishdan iboratdir.

Bugungi kunda kichik biznes subyektlari bulutli texnologiyalar, elektron hujjat aylanishi, sun'iy intellekt elementlari, elektron to'lov tizimlari, CRM va ERP dasturlaridan foydalanish orqali o'z faoliyatini samarali tashkil etmoqda. Ushbu vositalar korxonalarga mijozlar ehtiyojini chuqur tahlil qilish, mahsulot va xizmatlarni takomillashtirish hamda bozordagi raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi. Kichik biznesning raqamli rivojlanishida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda internet infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi, tadbirkorlarning raqamli ko'nikmalari pastligi, zamonaviy dasturiy ta'minot xarajatlarining yuqoriligi hamda axborot xavfsizligi bilan bog'liq xavflar raqamlashtirish jarayonini sekinlashtirmoqda. Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun davlat tomonidan imtiyozli kreditlar ajratish, raqamli savodxonlikni oshirish bo'yicha o'quv dasturlarini tashkil etish, elektron xizmatlar ko'lamini kengaytirish hamda innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Kichik biznesning raqamli rivojlanishini boshqarishda strategik rejalashtirish muhim omillardan biri hisoblanadi. Korxonalar o'z faoliyatini raqamli

transformatsiya strategiyasi asosida tashkil etishi, mavjud biznes jarayonlarini tahlil qilishi va zamonaviy texnologiyalarni bosqichma-bosqich joriy etishi zarur. Bunda boshqaruv qarorlarini ma'lumotlarga asoslangan holda qabul qilish, biznes jarayonlarini monitoring qilish va natijalarni muntazam baholab borish yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Elektron tijorat platformalarining rivojlanishi ham kichik biznes uchun yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Internet orqali mahsulot va xizmatlarni sotish bozorlarga chiqish geografiyasini kengaytiradi, marketing xarajatlarini kamaytiradi hamda iste'molchilar bilan bevosita muloqot qilish imkonini beradi. Natijada korxonalar daromadi oshadi, mijozlar bazasi kengayadi va eksport salohiyati ortadi.

Kelgusida kichik biznesni raqamli rivojlantirish mexanizmlarini yanada takomillashtirish uchun sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), blokcheyn texnologiyalari va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini keng joriy etish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlar va biznes subyektlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish innovatsion yechimlarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kichik biznesning raqamli rivojlanishini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish korxonalarning ishlab chiqarish unumdorligini oshiradi, boshqaruv tizimini takomillashtiradi va bozor sharoitlariga tez moslashish imkonini yaratadi. Davlat tomonidan raqamli infratuzilmani rivojlantirish, tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash, malakali mutaxassislar tayyorlash hamda innovatsion loyihalarni rag'batlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar kichik biznesning raqobatbardoshligini yanada oshirishga xizmat qiladi. Kelgusida raqamli boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish orqali kichik biznes subyektlarining iqtisodiy salohiyatini oshirish va ularning xalqaro bozorlardagi o'rnini mustahkamlash imkoniyatlari yanada kengayadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining raqamli transformatsiya bo'yicha me'yoriy-huquqiy hujjatlari.
3. Karimov B., Abdullayev A. Raqamli iqtisodiyot asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2023.
4. Qosimov S. Kichik biznes va tadbirkorlik iqtisodiyoti. – Toshkent, 2022.
5. Yo'ldoshev Sh. Innovatsion menejment va raqamli boshqaruv. – Toshkent, 2021.
6. OECD. The Digital Transformation of SMEs. Paris, 2021.
7. World Bank. Digital Development Overview. Washington DC, 2023.